

Autorské práva a licencia

1. Autorské práva

- Autor alebo firma, ktorá dielo vytvorí, sú chránení autorským zákonom.
- **Autorský zákon** určuje práva a povinnosti autora, t.j. autor má právo rozhodovať o tom, ako bude sa jeho dielo (program) používať a šíriť.

2. Licencia (licenčná zmluva)

- Licencia predstavuje právo na použitie autorsky chráneného diela dohodnutým spôsobom (napr. právo na uverejnenie fotografie, púšťanie hudby na verejnosti a pod.)
- Pri zakúpení programu (softvéru) získame licenciu, ktorá stanovuje, za akých podmienok sa môže používať. Ak dodržíme tieto podmienky, hovoríme o **legálnom** softvéri.
- Licencie sú súčasťou programu a vzťahuje sa na **jeden PC**.
- Pre viac počítačov sa zakupuje **multilicencia**, ktorá je lacnejšia a využívajú ju napr. firmy a školy.

3. Typy licencií

- **Študentská/ školská licencia** – je lacnejšia, výhodnejšia pre školské inštitúcie. Je zakázané používať na komerčné účely.
- **Krabicová licencia** – veľká škatuľa obsahuje CD/DVD, licenčnú zmluvu, licenčné číslo, manuál k používaniu a registračná karta. Po zaregistrovaní sú k dispozícii používateľovi nové verzie programu, doplnky, upgrade (aktualizácia) programu.
- **OEM licencia** – licencia patrí medzi tie lacnejšie a napríklad operačné systémy (ako Windows XP, Vista) sa predávajú spolu s novým PC. Daný operačný systém/ program nemožno inštalovať na iný PC aj po ukončení životnosti daného PC.
- **Shareware** – program môžeme nainštalovať, pracovať s ním a po určitom čase sme povinní zaplatiť registračný poplatok. Potom môžeme legálne používať program.
- **Freeware** – program môžeme používať a rozširovať zadarmo. Treba dodržiavať autorské práva, t.j. neupravovať program
- **Demoverzie** – sú to programy, ktoré majú zablokované niektoré funkcie (napr. tlač). Slúžia pre tých, ktorí potrebujú zistiť, či daný program spĺňa ich požiadavky. Ak áno, zakúpia si ho.
- **Trial** – umožňuje plnohodnotnú prácu s programom ale len na určité časové obdobie. Po uplynutí času sa program nedá znovu spustiť ani nainštalovať.
- **Public domain** – program určený k voľnému používaniu. Je možné ho šíriť i upravovať (myslí sa programátorsky upravovať). Autori sa vzdávajú niektorých svojich práv na program. Napr. operačný systém typu Unix (napr. Linux).

pokračovanie na ďalšej strane

4. Aké diela na internete sú chránené autorským právom?

Na objednávku možno zhotoviť kuchynskú linku, ale aj text, obrázok alebo informatické riešenie. Zatiaľ čo v prvom prípade je problematika ochrany autorských práv nepodstatná, v tých ostatných už bude potrebné zaoberať sa ochranou a podmienkami použitia takéhoto diela.

K tomu, aby dielo podliehalo autorskoprávnej ochrane, **musí ísť o výsledok jedinečnej tvorivej duševnej činnosti autora, ktorý je vnímateľný zmyslami**. Autorskoprávnej ochrane podlieha taktiež **umelecký výkon** (ten sa týka predovšetkým hercov, hudobníkov a pod.) alebo **počítačový program**.

Pre lepšiu predstavu o tom, kto a aké autorské dielo môže v súčasnej dobe pri svojej práci vytvoriť, prinášame tabuľku s niekoľkými názornými príkladmi:

Profesia	Predmet autorskoprávnej ochrany
Programátor	Program, skript vyjadrený v zdrojovom kóde
Autor odborných či umeleckých článkov	Reklamné texty a propagačné materiály, články do novín, časopisov a na web, umelecké texty
Grafik, ilustrátor	Logo, web dizajn, grafika letáku či katalógu, ilustrácia
Dizajnér, návrhár	Návrh dizajnu vzhľadu stavby alebo jej interiéru, záhrady a pod.
Fotograf, kameraman, zvukár	Fotografia, video alebo audio záznam

5. Autorské práva k dielam vytvoreným zamestnancami alebo nezávislými autormi

- Ak autorské dielo alebo počítačový program vytvorí **zamestnanec v pracovnom pomere**, pôjde o tzv. zamestnanecké dielo a vykonávateľom autorských práv bude zamestnávateľ. Znamená to, že ak zamestnanec vytvorí napríklad autorský text podľa zadania, zamestnávateľ môže udeliť licenciu k takémuto dielu svojim vlastným klientom bez toho, aby sa zaoberal osobitnou licenčnou zmluvou so zamestnancom.
- Ak autorské dielo vytvorí **zamestnanec na dohodu**, ktorej účelom je vytvorenie alebo pravidelné vytváranie takýchto diel, zamestnávateľ sa nestáva vykonávateľom autorských práv. Práva k výsledku takejto tvorivej činnosti tak zamestnávateľ nemôže poskytnúť ďalším osobám, ak k tomu nemá výslovný súhlas zamestnanca.
- Autorské dielo vytvorí **nezávislý autor mimo pracovný pomer**, ktorý s jeho objednávateľom uzatvorí písomnú alebo aj ústnu zmluvu o dielo. Či už pôjde o autora, ktorý je podnikateľom alebo nie, jeho vzťah s objednávateľom sa bude spravovať ustanoveniami autorského zákona o diele na objednávku.

Príklad: Objednávateľ si na základe telefonickkej či emailovej objednávky nechá u reklamnej spoločnosti zhotoviť nové logo. Keďže logo sa obvykle používa na produktoch, vizitkách, listinách a pod., objednávateľ od autorskej spoločnosti nebude potrebovať osobitný súhlas na to, aby mohol logo použiť obvyklým spôsobom. Ak ale objednávateľ bude chcieť logo svojpomocne pozmeniť, bude tak môcť urobiť iba so súhlasom autora. Zároveň platí, že objednávateľ nemôže bez súhlasu autora postúpiť licenciu k logu na iné osoby. Pripomíname, že k postúpeniu licencie môže dôjsť napríklad pri predaji webu.

Zdroje:

<https://gallova.wordpress.com/2011/04/05/autorske-prava-a-licencie/> (dostupné 5.1.2017)

<https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/2670/category/dusevne-vlastnictvo/article/autorske-prava-licencie.xhtml> (dostupné 5.1.2017)